

Пісня про Роланда (скорочено)

Автор Невідомий

*Автор Невідомий
Пісня про Роланда*

*Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу*

Король Карл (Карл I (742— 814) – король франків з 768 р., імператор Франкської держави) воював в Іспанії і підкорив весь край, крім Сарагоса, де правив цар Марсілій. Цей цар не був християнином, а шанував "Аполліна й Магомета".

РАДА У МАРСІЛІЯ

Марсілій не мав великого війська, а Карл уже підступав до Сарагоса, тож цар зібрав раду, щоб вирішити, що ж робити. Наймудріші маври задумалися, як врятуватись від ганьби та смерті. Один з них – Бланкандрін з Валь-Фонди порадив Марсілію дати Карлові присягу в дружбі й вірності, надіслати багато різних дарунків і пообіцяти, що через місяць прийме християнство. Бланкандрін пропонував дати королю і заручників, тільки щоб він забрався звідси. Звичайно, коли Карл поїде звідси, Марсілій християнства не прийме.

Цар Марсілій скликав своїх найхитріших людей: Кларіна із Баласгета, Естрамаріта, пера Евдропіна, Бороданя-Гарлана з Пріамом, Мачинера з Магеем, Джойнера, Мальб'єна Заморського і Бланкандріна. Їх він і відправив до Карла. Посланці з гілками оливи в руках (як знак миру) поїхали на переговори.

ПОСОЛЬСТВО МАВРІВ

Карл тим часом захопив Кордову і був дуже радий з цього. Місто було розбите вщент, мешканці – вбиті або охрещені. Король відпочивав у саду разом зі своїми людьми: графом Роландом, Олів'єром, вельможним Самсоном, гордим Ансеїсом, Джефрейтом д'Анжу та багатьма іншими, коли прибули послы. Бланкандрін промовив, що Марсілій хоче стати християнином і дає багато золота та всього іншого, чим можна розрахуватися з військом, тож королю можна вирушати у Францію. Карл довго думав над цією пропозицією, він не любив квапливих рішень. Король відповів, що йому обіцяють гарні речі, але Марсілій – його ворог, тому потрібна порука запевненням царя. Бланкандрін запевнив, що цар дасть заручників, а через місяць приїде у стольний Ахен, щоб охреститися.

РАДА У КАРЛА ВЕЛИКОГО

Наступного дня Карл зібрав своїх баронів на нараду. Зійшлося до тисячі чоловіків: Одж'єр, Турпін-архієпископ, Старий Річард з Анрі, своїм небожем, Ацелін, сміливий граф гасконський, з ним кузен Мілон, Тедбалът із Реймса, Джер'єр з Джеріном, граф

Роланд, його друг Олів'єр, шляхетний і відважний. Між ними був і Ганелон, майбутній зрадник...

Карл розповів усім, що Марсілій обіцяє дати дуже багато золота та інших подарунків, але умова – вернутися до Франції. Роланд порадив Карлу обложити Сарагос, а зраднику – Марсілію не вірити, адже цей цар недавно вбив їхніх двох послів. Потім виступив Ганелон із зовсім протилежною думкою. Він вважав, що не можна відхиляти мирну пропозицію Марсілія, який хоче прийняти християнство.

ОБРАННЯ ПОСЛА ФРАНКІВ

Виступив і герцог Найм, якого вважали наймудрішим серед усіх. Він вважав, що коли Марсілій просить пощади, то треба помилувати його. До того ж, він дає заручників, а франки уже втомлені довгою війною, і їм потрібно вертатися додому. Карл погодився і почав міркувати, кого ж відправити до Марсілія. Найм, Роланд, Турпін із Реймса висловили свої бажання їхати, але Карл заборонив їм, бо це були його найкращі люди. Роланд запропонував, щоб їхав його вітчим Ганелон. Франки схвалили цю пропозицію, але Ганелон розлютився і сказав, що Роланд відправляє його на смерть в Сарагос, та коли йому пощастить вернутися звідти – влаштує пасинку люту помсту. Також Ганелон нагадав королю, що має від його сестри сина Болдуїна, якому залишає все своє багатство, якщо загине.

Король дав Ганелону свій почесний жезл і рукавицю, щоб відправлявся в дорогу. Коли Ганелон мав взяти рукавицю, вона впала, і це було поганим знаком. Ганелон ще раз сказав, що кидає Роланду і всім його друзям виклик за те, що обрали його послом. Тоді Карл сказав, що Ганелон занадто гнівливий, і наказ йти до Марсілія не Роландів, а королівський.

Граф Ганелон взяв собі найкраще військове спорядження і скакуна Ташбруна, а всі лицарі прощалися з ним зі сльозами.

ЗРАДА ГАНЕЛОНА

Дорогою до Марсілія Ганелон зустрівся з Бланкандріном. Між ними почалася хитромудра розмова. Бланкандрін засуджував загарбницьку поведінку Карла та його вельмож, а Ганелон відповів, що осуду заслуговує тільки Роланд, і коли він помре, то настане мир, бо саме Роланд прагне, щоб Карл завоював цілий світ. Мавр і Ганелон присяглись взаємним словом зробити все, щоб знищити Роланда.

У Сарагосі Ганелон ввійшов до Марсілія із Бланкандріном. Усі приготувалися слухати, що ж скаже Ганелон. А він говорив, що коли Марсілій прийме християнство, то Карл віддасть йому пів Іспанії, а коли цар не охреститься, то його стратять в Ахені. Почувши це, Марсілій мало не вбив посла, але найзнатніші маври спинили його. Ганелон продовжив свою мову і сказав, що другу половину Іспанії Карл планує віддати чванливому і гордому небожу Роланду. Посланець віддав цареві лист від короля. Марсілій прочитав у листі, що Карл ображається на нього за вбивство двох його послів, Базилія й Базана, на пагорбах Альтілії. Король вимагав видати йому Марсілієвого дядечка Халіфа.

Син Марсілія, принц Джурфален, сказав, що Ганелон – безумний брехун, який

заслуговує на смерть. Але цар почав випитувати Ганелона, коли Карл нарешті зупиниться з війнами, адже він уже старий. Посол відповів, що Карл справжній лицар і ніколи не втомиться від битв, поки з ним його племінник Роланд та друг Роланада – Олів'єр. Цар відповів, що вже має військо і готовий битися, але Ганелон сказав, що ще не час. Посланець порадив відправити Карлу скарби і заручників, а коли король повернеться у Францію, залишивши тут ар'єргард, влаштувати напад. Ганелон був переконаний, що на чолі ар'єргарду буде Роланд і Олів'єр, і от тоді Марсілій зможе вбити їх. А коли буде знищено Роланда, Карл уже їм не загрожуватиме. Цар дуже втішився такою порадою, але спершу Ганелон мусив присягнути на святині меча Морглейса, що ар'єргард очолить Роланд. Марсілій теж поклявся на книзі з законом Магомета й Тервагана, що зробить усе можливе, щоб знищити Роланда.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ДАРИ ЗА ЗРАДУ

Вальдабрун-язичник подарував Галеону свій дорогий меч, а Кліморін-поганець подарував шолом з безцінним гранатом. Граф–зрадник прийняв подарунки. Сама цариця Брамимонда, дружина Марсілія, подарувала зраднику два золоті браслети.

Коли усі дарунки для Карла були готові, Марсілій пообіцяв Галеону, що коли у них все вийде, то граф отримає щедрю нагороду. Також Галеон отримав ключі від Сарагоси, а потім сів на коня і рушив в зворотну путь.

Карл уже підходив до своїх володінь, коли приїхав граф Ганелон з дарами від Марсілія. Зрадник сказав, що привіз ключі від Сарагоси, величезні скарби, двадцять родовитих заручників. Ганелон сказав, що Халіф не прибув з ним, бо втопився під час морської бурі, а Марсілій через місяць прибуде до Франції і прийме християнство. Король віддав наказ поспішати до Франції, а тим часом глибокими долина уже йшли за ними озброєні маври.

СНОВИДІННЯ КАРЛА

Через день Карл побачив дивний сон: ніби він біля Сізерської брами тримає ясенеий спис, а граф Ганелон відібрав його і кинув з такою злістю, що в небо полетіли уламки. А після цього сну був інший: він в Ахенській каплиці, на нього нападає ведмідь і барс, а з палацу вибігає хірт, щоб порятувати. Переможець в битві лишився невідомий...

ДОРУЧЕННЯ РОЛАНДОВІ АР'ЄРГАРДУ

Карл вирішує залишити когось зі своїх людей в ар'єргарді, і Ганелон відразу пропонує, щоб це був Роланд. Карл запитав, хто ж піде попереду, і Ганелон знову запропонував, щоб це був Одж'єр-Данець. Роланд почув це і звернувся до короля з прохання залишити його в ар'єргарді. Карл погодився, хоч розумів, на яку небезпеку залишає Роланда. Король не стримавсь і раптом гірко заплакав. Він дав Роланду свій лук і половину війська, а небіж запевнив його, що решта франків можуть безпечно йти додому.

Разом з Роландом лишилися його друзі: Олів'єр, Джерін і старий граф Джер'єр, барон Отон і славний Берендж'єр, Самсон і Ансеїс, Івон, Іворій, старий Джерард де Руссільйон, герцог Енджел'єр, Турпін, граф Готьє.

МАРШ ВІЙСЬКА КАРЛА ДО ФРАНЦІЇ

Карл наближався до Франції. Попереду їхав барон Одж'єр з авангардом, Роланд захищав тил разом з Олів'єром, дванадцятьма перами і двадцятитисячним військом. Та король сумував, йому було жаль племінника, який лишився у іспанських долах. Коли герцог Найм спитав короля, що з ним таке, Карл розповів про свій пророчий сон.

ДВНАДЦЯТЬ САРАЦИНСЬКИХ ПЕРІВ

Усі сто тисяч франків засмутились разом з королем, хвилюючись за Роланда. Тим часом Марсілій скликав усіх своїх васалів: емірів, герцогів, графів. Усіх прийшло чотириста тисяч, а перів цар зібрав дванадцять. Ось хто там був: небіж Марсілія пихатий Аельрот, рідний брат царя Фальзарон, Корсабліс, бербєрів цар, Мальпрім з Брігалю, емір із Балагер, емір з Моріани, Торджис сміливий з Тортелози, цар Ескреміт, володар мавританський із Вальтерни, Есторгант і хитрий друг його Естрамаріт, сибільський Маргаріт, Шернубль із Нуар-Валю.

Франки почули шум, коли стало наближатися військо Марсілія. Тоді Роланд сказав, що має велику честь битися за Карла і готовий віддати за нього життя.

ОЛІВ'ЄР ВИЯВЛЯЄ ВІЙСЬКО МАВРІВ

Олів'єр піднявся на верх гори і побачив велике військо невірних. Він відразу здогадався про зраду Ганелона, але Роланд не хотів про це говорити, бо поважав вітчима.

Олівер розповів своєму війську, що до них наближається безліч сарацинів, тож їх чекає небувала битва. Французи закричали хором: "Втікачу – безчестя! Помрем ми краще, та ніхто не зрадить!"

ГОРДОТА РОЛАНДА

Олів'єр попросив Роланда сурмити в ріг, щоб почув Карл і вернувся на допомогу. Та Роланд не зробив цього. Він сказав, що не хоче зганьбити свою честь і не хоче, щоб хтось подумав, ніби він злякався і сурмив від страху перед маврами. Олів'єр не бачив у тому ганьби, бо військо сарацинів було численне, воно покрило всі гори, долини, поля, а франків була лиш жменька.

Роланд побачив, що битва неминуча. Він наказав Олів'єру битися списом, а сам мав битися мечем Дюрандалем, який йому подарував сам король. Архієпископ Турпін запальною промовою закликав франків битися за короля і відпустив усім земні гріхи. Ставши на коліна, франки отримали благословення, а потім завмерли в чеканні битви.

Роланд сидів на коні Вельянтіфі. Граф мав "могутній стан, лице ясне й красиве". За ним сидів на коні його вірний друг і всі франки. Франки і маври зійшлися впритул.

ПЕРША БИТВА. ПОРАЗКА МАВРІВ

Поперед війська Марсілія їхав його племінник Аельрот. Він дуже хизувався і ляв франків. Його слова почув Роланд і, весь охоплений гнівом, кинувся на Аельрота та вбив.

Був серед серед маврів герцог Фальзарон, рідний брат Марсілію-цареві. Герцог сприйняв смерть небожа, як справжнє горе. Та скоро Олів'єр вбив і цього мавра. Франки з криком "Монжуа!" кинулися на ворогів. Царя Корсабліса вбив Турпін, Мальпріма із Брігаля вразив Джерін, якогось вельможного еміра вбив граф Джер'єр. Самсон вразив мавра—альмасура, Отон убив поганця Есторганта, Берендж'єр знищив Естрамаріта. Таким чином з 12 перів ворогів було вбито десять. Лишилось тільки двоє: Шернубль і Маргаріт. Маргаріт зійшовся у битві з Олів'єром, який мало його не вбив. Та Маргаріт втік до маврів і засурмив в ріг, збираючи їх в лави. Граф Роланд у самім пеклі бою так бився, що зламав спис і тепер уже витяг свій меч — вірний Дюрандаль. Невтомно билися франки. У Олів'єра в руці теж лишився лиш уламок списа, коли вбивав мавра Мальзарона, Торджиса, Есторгуса. Роланд спитав друга, чому не витягає меча, який звався Альтеклер. Нарешті Олів'єр вийняв свій меч і напав на мавра з Валь-Ферре, Джустена. Січа ставала все нещаднішою.

Великий Карл усе журився і думав про зрадника—Ганелона, який у Сарагосі продав побратимів. У Франції в цей же час лютували грози і бурі, народ не розумів, що то вся природа плакала за Роландом.

Франки вбили багато маврів, та Марсілій уже йшов з новою раттю.

ДРУГА РАТЬ МАРСІЛІЯ. ЗАГИБЕЛЬ ФРАНКІВ

Роланд побачив нові сили маврів і сказав Олів'єру, що тепер їх чекає тяжка, жахлива битва. Другу рать на франків уже повів сам Марсілій. Попереду гарцював мавр Абім, якого вбив Турпін—архієпископ. Турпін закликав франків битися до останнього, просив не тікати з поля битви. Його підтримали і знову закричали: "Монжуа!".

Кліморін, який приймав присягу Ганелона, вбив Енджельєра. Тоді Олів'єр кинувся на Кліморіна і вбив. Граф також вбив герцога Алфайна, Ескабабу. Вальдабрун—мавр ударив герцога Самсона і вбив. Великий смуток охопив Роланда і він помстився Вальдабруну. Був серед маврів прибулий з Африки на ім'я Малькідант, він вбив Ансеїса, але мавру відразу помстився архієпископ,

Грандоній, нащадок Каппадокійського царя Капеля, вбив Джеріна, а потім вбив Джер'єра, Гюйона, Берендж'єра. Останнім впав Австорій, можний герцог. Франки лише тихо промовили: "Скільки наших вбито!"

І от зійшлися Роланд і Грандоній. Наш герой вбив Грандонія. Чотири наступи відбили франки, але п'ятий став згубним.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ОЛІФАНТ КЛИЧЕ

Роланд вирішив сповістити короля про скруту, та тепер уже Олів'єр забороняв це робити. Він вважав, що не потрібно сурмити у ріг, бо поле вже залите кров'ю. Олів'єр говорив, що треба було сурмити раніше: "Ви винуватець всьому! Розумна смілість — то не божевілля, обачність важливіша, ніж завзяття. Згубила франків легковажність ваша! Геройство ваше призвело до скрути, і нашої дружбі край настав сьогодні. До

вечора обом нам не дожити!" Турпін, почувши сварку друзів, попросив не сваритися і все ж таки засурмити, щоб заради помсти повернувся король.

Роланд приклав до вуст свій ріг Оліфант і засурмив. Король почув звук, та Ганелон усе переконував його, що то йому здається, та й Роланд занадто пихатий, щоб кликати на допомогу. Роланд вперто сурмив, аж вуста його залилися кров'ю. тоді король зрозумів, що треба негайно вирушати на допомогу, щоб застати Роланда ще живим. Король звелів схопити Ганелона і віддав його під варту кухарів, які потім всіляко знущалися зі зрадника. Йому навісили міцний ланцюг на шию і обв'язали, наче ведмедя.

Тим часом з Роландом лишилося лише 60 воїнів.

БИТВА ТРИВАЄ

Роланд побачив багато тіл полеглих франків і заривав. Це примусило його з новими силами кинути на ворогів. Ніколи граф ще так не прагнув помсти! Цар Марсілій на скакуні Ганьйоні вбив Бевона, потім Іворія з Івоном, після них Джерарда з Руссільйона.

Неподалік бився Роланд, і він крикнув до царя, що проклинає його. Граф відсік голову синовцю Марсілія – Джурфалену, а цареві відсік праву руку. Марсілій втік.

СМЕРТЬ ОЛІВ'ЄРА

На франків почали наступати чорношкірі. Роланд і Олів'єр підбадьорили своїх людей і знову кинулися в бій. Халіф смертельно поранив Олів'єра в спину, та француз встиг розтяти ворога на смерть. Олів'єр покликав до себе Роланда, бо відчував, що помирає. Друзі обнялися на прощання. Олів'єр з'єднав долоні рук, простяг до неба і попросив Бога, щоб прийняв його до раю. Олів'єр помер, а Роланд невгамовно заривав.

ОСТАННІЙ БІЙ

Як тільки граф Роланд прийшов до тьми біля тіла друга, то побачив, що з усього війська лишилися тільки Турпін і Готьє, який мусив втекти в долину, бо його щит луснув, а спис зламався. Засмучений Роланд убив двадцять невірних, Готьє іще шістьох, а п'ятьох вбив Турпін. Маври уже боялися наближатися до трьох відважних франків. Першим загинув втомлений Готьє, Турпіну пробили наскрізь щит, а в тіло потрапило чотири стріли. Та поки сили не покинули Турпіна, він вбив ще багато ворогів.

Роланд знову засурмив в Оліфант. Король почув звук і зрозумів, що сьогодні його небіж загине. Карл наказав засурмити з усієї сили. Звуки почули маври і дуже налякалися, що король вернувся. Вони вирішили вбити Роланда і втекти з поля бою, щоб уникнути помсти. Та не так легко було взяти Роланда. Він відчув силу, гордість і відвагу, кинувшись в саму гущу сарацинів.

Сарацини кинулися врозтіч, а на полі лишився один Роланд. Він втратив свого коня і поспішив допомогти Турпіну. Граф розрізав одяг на Турпіні і став закривати його рани. Роланд вирішив зібрати усі тіла своїх друзів і скласти біля Турпіна.

ПРОЩАННЯ РОЛАНДА З ДРУЗЬМИ

Роланд поволі обійшов схили гір і доли та знайшов друзів. Першим побачив Джеріна, з ним лежав Джер'єр. Потім граф знайшов Берендж'єра і Отона, Ансеїса і Самсона, сивого Джерарда з Руссільйона. Усіх перів граф по черзі брав на руки і ніс

туди, де був архієпископ. Там обережно клав їх коло нього. Турпін не міг утримати ридання. Нарешті Роланд знайшов тіло Олів'єра. Граф довго оплакував його і з жалю знепритомнів. Турпін побачив, що Роланд зомлів, і взявши Оліфанта, пішов по воду для графа. Та архієпископ уже зовсім не мав сил, він упав навзніч і помер. Роланд прийшов до тями і схрестив руки Турпіна на грудях.

СМЕРТЬ РОЛАНДА

Роланд відчував, що близько і його смерть. Він взяв свій ріг Оліфанта, меч Дюрандаль, бо так має вмирати лицар. Роланд зайшов углиб землі іспанських маврів і біля двох дерев на пагорбі впав у траву та знепритомнів. За ним давно пильнував сарацин, який валявся серед тіл, прикинувшись мертвим. Ворог схопив Дюрандаль, але Роланд відчув – меча хтось забирає. Своїм рогом Оліфантом граф розбив череп ворога. Роланд лиш жалів, що ріг тріснув посередині. Перед смертю Роланд хотів розбити свій меч, щоб він не дістався ворогам, та це було неможливо, бо сталь була дуже міцною. У рукояті меча зберігалися моці святих, тож Роланд не хотів допустити, щоб нехристи володіли мечем.

Роланд ліг, підклав під себе меч і ріг, зрозумівши, що життя його скінчилось. Він лежав на пагорбі лицем до маврів і так помер.

ПЛАЧ ФРАНКІВ І ПОЧАТОК ПОМСТИ

Нарешті Карл прибув до Ронсевалу і побачив трупи маврів та франків. Король дуже затужив, бо втратив своїх дванадцять кращих перів. Найбільше ж сумував старий герцог Найм. Не було лицаря чи барона, який не лив би гірких сліз од жалю. Герцог Найм побачив раптом, що раті поганців, і всі вирішили помститися їм. Карл, залишивши тисячу бійців для охорони тіл полеглих франків, рушив на ворогів.

Франки кинулися в погоню за іспанцями. Починався вечір, але Карл молив Бога, щоб затримав сонце, аби тривав ще день, а ніч скоротилась. Бог вчинив для Карла чудо, бо сонце залишилося на місці. Військо наздогнало невірних у Валь-Тенебрі і гнало їх, б'ючи, до Сарагоси. Перед річкою Ебро іспанці стали беззахисними: вони не могли переправитися і всі втопилися. Карл подякував Богу за перемогу, а потім військо стало на нічліг, бо повертатися у Ронсеваль було вже пізно.

СНОВИДІННЯ КАРЛА

В цю ніч Карлу приснилося два сні. У першому він побачив, що скоро буде велика битва. Король бачив град, вітри і грози, бурі, урагани, і це все рушило на військо франків. Усяка нечисть хотіла з'їсти франків. Король помчав на поміч до свого війська, та на нього напав лев. Сон закінчився, а Карл не побачив, хто ж переміг: він чи лев.

Другий сон переніс Карл у Ахен. Король тримав на ланцюзі ведмедя. Ще тридцять вийшли із арденнських лісів, вони просили віддати їм звіра. Але з палацу вибіг хорт і зчепився з ведмедем у страшній битві. Карл теж не побачив, хто ж переміг.

ВІЙСЬКО БАЛІГАНТА

Цар Марсілій втік до Сарагоси. У битві втратив він свою правицю, і цариця Брамимонда гірко оплакувала рану. Вона проклинала усіх богів, які не вберегли її чоловіка.

Ще на початку війни Марсілій надіслав послання до вавилонського еміра Баліганта з проханням про допомогу, інакше зречеться ідолів і охреститься. Тепер Балігант зібрав величезне військо і поспішив до Сарагоси. Емір доручив своїм двом вірним баронам Кларіфану і Клар'єну збиратися в Сарагосу і повідомити Марсілію, що він йде на поміч.

Посли прибули до царя і побачили, що він втратив руку і хворий. Марсілій сказав послам, що скоро помре, тому всю владу передає Баліганту, бо сина вчора вбили, а більше дітей він не має. Цар передав послами і ключ від Сарагоси.

Посли вернулися до Баліганта і розповіли про все. Емір викликав свого друга Джемальфіна і наказав збирати військо та рушати до Сарагоса. Прибувши до Марсілія, Балігант прийняв усю владу.

ПЛАЧ КАРЛА

Карл і його піддані повернулися до Ронсевалю. Король побачив вбитих і заплакав, а потім сам почав шукати Роланда. Король згадав присягу Роланда: якщо він загине на чужині, то лежатиме до ворогів лицем. Карл знайшов тіло племінника і дуже страждав та довго оплакував. Джефрейт Анжуйський порадив королю, що треба зібрати всі тіла і поховати. За наказом Карла франки шукали мертвих соратників і зносили до купи, а потім з почестями поховали. Серця Роланда, Олів'єра та Турпіна зібрали в шовкові хустки, а тіла поклали в мармурові саркофаги. Тіла цих трьох героїв король наказав обережно везти додому.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

ГОТУВАННЯ ФРАНКІВ ДО БИТВИ

Карл зібрався у зворотну путь, коли з'явився ворожий авангард. Король закликав франків до зброї і покликав на допомогу Бога. Багато воїнів зійшлося до короля, було сформовано десять полків. Імператор Карл перед боєм помолився і попросив Бога про захист і помсту за смерть Роланда.

ГОТУВАННЯ АРАБІВ ДО БИТВИ

Франки заглибились в іспанський край, отаборилися, а розвідники повідомили Баліганту, щоб готував зброю. Маври почали споряджатися у бій. Балігант, почувши про славний Карлів меч, який звався Джойоз, назвав свій меч Прецьйоз. Відтоді бранний клич маврів був "Прецьйоз!" Емір готував до бою і свого сина Мальпріма, який вирішив йти першим, а за перемогу йому було обіцяно велику частку царства. Полки маврів складали різні народи: хана неї, турки, перси, словенці, гуни, мадяри. Усього полків було тридцять.

ОСТАННЯ БИТВА

Дві армії застигли у чеканні. Коли почулися заклики "Прецьйоз!" і "Монжуа!", а Карл звелів заграти в сурми, араби зрозуміли, що їх чекає важка й жахлива битва. На широкій рівнині Балігант під'їхав близько до Карла і погрозив йому вістрям важкого списа. Карл закричав до свого війська: "Вперед, герої! Монжуа! За мною!". Зійшлися

передові загони, французькі графи і барони вбивали ворогів. Емір і Карл підбадьорювали своє військо. Цар Канабей, рідний брат Баліганта кинувся на Найма, та сам Карл поспішив на допомогу і вбив поганця.

Балігант убив графа Гвінемана, Лорана й Джебоїна, владаря Нормандії Ричарда. З обох сторін загинуло багато, бій тривав до вечора, франки зазнали великих втрат. Балігант благав своїх богів подарувати йому перемогу. Та Джемальфін приніс йому погані вістки: загинув емірів син Мальпрім і брат Канабей.

Карл з герцогом Наймом, Одж'єром-Данцем, Джефрейтом з Анжу завзято билися. Балігант побачив, що впав царський знак з Магометом і почав розуміти свою неправоту і правду Карла.

ДВОБІЙ КАРЛА І БАЛІГАНТА

Увечері Карл і Балігант зустрілися у двобої. Емір пропонував Карлу здатися, стати васалом і одержати великі володіння. Карл пропонував еміру прийняти християнство. Обидва відмовилися від пропозицій і билися далі. Балігант вдарив Карла по шолому, розсік і зсік шкіру з голови. У цьому місці череп оголився, та Карл не впав, він завдав ворогу смертельного удару. Після цього невірні почали тікати. Карл з вояками кинувся в погоню. Мало хто з маврів втік і не загинув.

КАРЛ У САРАГОСІ. ПОВЕРНЕННЯ ДО ФРАНЦІЇ

Погоня дісталася до Сарагос. Брамимонда побачила з вежі, що бій програно, вона сказала про це чоловікові, і Марсілій вмер з горя. Тим часом Карл розбив браму Сарагоси, полки отаборились в місті, Брамимонда віддала королю всі ключі. Єпископи короля почали хрестити усіх язичників, а Брамимонду король вирішив забрати до Ахена і охрестити там.

На кораблях Карл переплив Джиронду. Король супроводжав до Блея прах Роланда, Олів'єра і Турпіна. Тіла поклали в білі саркофаги і поховали у храмі Сен-Ромена.

Карл поїхав до Ахена. Коли він прибув, його відвідала красуня Альда, наречена Роланда. Коли дівчина дізналася про його смерть, то з горя померла. Король звелів віднести небіжчицю в монастир і поховати з почестями.

СУД НАД ГАНЕЛОНОМ

Навпроти королівського палацу Ганелона прив'язали до ганебного стовпа. Його сікли різками і кийком, а він чекав суду. Король з усіх країв покликав суддів, які зібралися у Ахенській каплиці. Ганелон переконував усіх, що він не зрадник, а просто хотів помститися Роланду. Зрадник розумів, що його справи кепські, тому скликав усіх своїх тридцятьох родичів. Наймудріший з них, якого звали Пінабел і який умів гарно говорити, взявся рятувати родича. Він просив виправдати Ганелона і не проливати даремно крові. Король розумів, що красномовство Пінабела може врятувати Ганелона.

БОЖИЙ СУД

Перед Карлом з'явився Тьєррі, молодший брат Джефрейта Анжуйського. Він сказав королю, що Ганелон – запроданець і має вмерти на шибениці. Тьєррі вирішив довести правоту мечем і битися з Пінабелом. Якщо переможе Тьєрі – Ганелона стратять. Пінабел погодився на бій. Карл сказав, що потрібні заручники, і в заставу пішли усі

родичі Ганелона.

Перш ніж розпочати поєдинок, обидва висповідалися, одержали прощення, помолились, а потім повернулися до Карла. Під Ахеном була велика лука, там і відбувся бій. Господь уберег Тьеррі від смерті, і той вбив Пінабела.

ПОКАРАННЯ

Родичів Ганелона було повішено на дереві, а самого зрадника прив'язали до чотирьох диких коней, яких випустили в поле. Запроданця спіткала лиха смерть.

Після суду і покарання Ганелона король звелів охрестити знатну полонянку. Відтоді дружина Марсілія стала Юліаною. Карл Великий вклав Божу віру в серце Брамимонди.

Не довго відпочивав король, бо час було знову рушати у похід, цього разу на Бірські землі, де чекав на допомогу король Вів'єн.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу